

FREE MCQ PDF

Q1. 73 व्या घटनादुरुस्ती कायद्याद्वारे पंचायती राजची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली?

- (a) 1959
- (b) 1989
- (c) 1992
- (d) 2000

Q2. पंचायत राज व्यवस्थेचा पाया कोणता स्तर आहे?

- (a) ग्रामसभा
- (b) पंचायत समिती
- (c) जिल्हा पंचायत
- (d) राज्य सरकार

Q3. भारतात पंचायत राज लागू करण्यासाठी कोणत्या समितीने समर्थन केले?

- (a) अशोक मेहता समिती
- (b) बलवंत राय मेहता समिती
- (c) दिनेश गोस्वामी समिती
- (d) जयप्रकाश नारायण समिती

Q4. ग्रामसभेचे प्राथमिक कार्य ओळखा.

- (a) संसाधन वाटप
- (b) प्रशासकीय देखरेख
- (c) नियोजन आणि विकास
- (d) लोकसहभाग

Q5. भारतीय राज्यघटनेची कोणती अनुसूची पंचायती राज संस्थांशी स्पष्टपणे संबंधित आहे?

- (a) अनुसूची 6
- (b) अनुसूची 7
- (c) अनुसूची 11
- (d) अनुसूची 12

Solutions-

S1. Ans (c)

Sol .

- 73 व्या घटनादुरुस्ती कायद्याद्वारे पंचायती राजची स्थापना 24 एप्रिल 1992 रोजी झाली.
- या दुरुस्तीने ग्रामीण भागात स्थानिक स्वराज्य संस्थांना संवैधानिक दर्जा प्रदान केला.
- 73 व्या घटना दुरुस्तीला "पंचायती राज कायदा" असेही म्हणतात.

S2. Ans (a)

Sol .

- ग्रामसभा हा पंचायती राज व्यवस्थेचा पाया आहे. ही गावातील सर्व मतदारांची सभा असते आणि ती गावपातळीवर नियोजन आणि विकासात महत्त्वाची भूमिका बजावते.
- पंचायत राज व्यवस्थेचा पाया ग्रामसभा आहे.
- ग्रामसभा ही गावातील सर्व प्रौढ नागरिकांनी बनलेली एक संस्था आहे.
- ग्रामसभा गावातील विकासाच्या योजनांवर चर्चा करते आणि त्यांना मंजूरी देते.
- ग्रामसभा ग्रामपंचायतीला जबाबदार धरते.

इतर पर्याय का चुकीचे आहेत:

- पंचायत समिती, जिल्हा पंचायत आणि राज्य सरकार हे ग्रामसभेपेक्षा उच्च स्तरावरील संस्था आहेत.

अतिरिक्त माहिती:

- पंचायत राज व्यवस्थेत त्रिस्तरीय रचना आहे:
 - a. ग्राम पातळीवर - ग्रामपंचायत
 - b. ब्लॉक पातळीवर - पंचायत समिती
 - c. जिल्हा पातळीवर - जिल्हा परिषद

S3. Ans (b)

Sol .

- बलवंत राय मेहता समिती ही भारतातील पंचायत राजच्या अंमलबजावणीसाठी वकिली करणारी पहिली समिती होती.
- भारतात पंचायत राज लागू करण्यासाठी बलवंत राय मेहता समितीने समर्थन केले.
- या समितीची स्थापना 1957 मध्ये करण्यात आली होती.
- समितीने 1959 मध्ये आपला अहवाल सादर केला.
- या अहवालात त्रिस्तरीय पंचायत राज व्यवस्थेची शिफारस करण्यात आली.

इतर पर्याय चुकीचे आहेत:

- अशोक मेहता समिती, दिनेश गोस्वामी समिती आणि जयप्रकाश नारायण समिती यांनी पंचायत राज व्यवस्थेवरही शिफारसी केल्या, परंतु बलवंत राय मेहता समितीला या क्षेत्रात अग्रणी मानले जाते.

अतिरिक्त माहिती:

- बलवंत राय मेहता समितीला "पंचायती राज समिती" असेही म्हणतात.
- समितीने ग्रामीण भागात लोकशाही मजबूत करण्यासाठी पंचायत राज व्यवस्थेची शिफारस केली.

S4. Ans (d)

Sol .

- ग्रामसभेचे प्राथमिक कार्य (d) लोकसहभाग आहे.
- संसाधन वाटपामध्ये ग्रामसभेचा काही सहभाग असला तरी, प्रशासकीय पर्यवेक्षण, नियोजन आणि विकास, त्याची प्राथमिक भूमिका गाव-स्तरीय प्रशासनात लोकसहभागासाठी व्यासपीठ प्रदान करणे आहे.
- ग्रामसभा गावातील सर्व प्रौढ नागरिकांना गावाच्या विकासात सहभागी होण्याची संधी देते.
- ग्रामसभा गावातील विकासाच्या योजनांवर चर्चा करते आणि त्यांना मंजूरी देते.
- ग्रामसभा ग्रामपंचायतीला जबाबदार धरते.

इतर पर्याय चुकीचे आहेत:

- संसाधन वाटप, प्रशासकीय देखरेख आणि नियोजन आणि विकास ही ग्रामसभेची कार्ये असली तरी, लोकसहभाग हे त्याचे प्राथमिक कार्य आहे.

अतिरिक्त माहिती:

- ग्रामसभा ही पंचायत राज व्यवस्थेचा पाया आहे.
- ग्रामसभा ही लोकशाहीची एक मजबूत संस्था आहे.

S5. Ans (c)

Sol .

- भारतीय राज्यघटनेचा 73 वा दुरुस्ती कायदा पंचायती राज संस्थांशी संबंधित आहे.
- ही दुरुस्ती 1992 मध्ये संविधानात जोडण्यात आली होती आणि विशेषतः अनुसूची 11 मध्ये नमूद केली आहे.
- भारतीय राज्यघटनेची अनुसूची 11 पंचायती राज संस्थांशी स्पष्टपणे संबंधित आहे.
- या अनुसूचीत पंचायती राज संस्थांच्या रचनेसाठी मार्गदर्शक तत्त्वे समाविष्ट आहेत.

- या तत्त्वांनुसार, राज्यांनी ग्राम पातळीवर ग्रामपंचायत, ब्लॉक पातळीवर पंचायत समिती आणि जिल्हा पातळीवर जिल्हा पंचायत स्थापन करणे आवश्यक आहे.

इतर पर्याय चुकीचे आहेत:

- अनुसूची 6, 7 आणि 12 पंचायती राज संस्थांशी संबंधित नाहीत.

अतिरिक्त माहिती:

- 73 व्या घटना दुरुस्तीने 1992 मध्ये अनुसूची 11 मध्ये समाविष्ट केले.
- अनुसूची 11 मध्ये (Article 243A ते 243O) कलमे आहेत.

ADDA 247 MARATHI